

Glede kosila se mora — po naročilu g. Turnška — vsak udeleženec vsaj 3 dni pred zborovanjem zglasiti pri njem. Na eni šoli lahko vsi na eni dopisnici.

Ker bodo predavanja poučljiva in zanimiva, vabi vse ude — tudi gostje dobrodošli — k polnoštevilni udeležbi o d b o r.

Saleško učiteljsko društvo zboruje v nedeljo, dne 20. februarja t. l., ob pol 3. uri popoldne v Velenju.

- Vzpored:
1. Zapisnik zadnjega zborovanja.
 2. Dopisi in društvene zadeve.
 3. Volitev odposlancev za občni zbor „Zveze“ v Celju dne 3. aprila t. l.
 4. Eventualno predavanje.
 5. Nasveti in predlogi.
- K polnoštevilni udeležbi vabi o d b o r.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj je imelo dne 10. februarja svoj letošnji občni zbor. Iz letnega poročila povzamemo, da je društvo štelo 72 rednih, 6 častnih in 6 podpornih udov. Zborovanja so se vršila 6krat. Dosedanji predsednik tovariš Anton Pesek je med tem odšel kot učitelj na slovensko šolo v Sv. Rupert pri Velikovu. Poslavlja se pismeno od tovarišic in tovarišev ter pravi med drugim: „Četudi daleč od Vas, hočem biti in nadalje Vaš, t. j. stremiti za Vašimi cilji, ker sem uverjen v dno duše, da je dobiti učiteljstva in razvoj šolstva podlaga, da, pogoj za napredek našega milega naroda. Kdor hoče narodu dobro, kdor ga hoče očuvati sovražnikov, mora podpirati učiteljstvo pri njegovem gigantnem delu, mora pospeševati razvoj slovenskega šolstva, zakaj s slovenskim učiteljstvom in šolstvom napreduje ali nazaduje, zmaga ali propade in narod slovenski.“

Predragi! Stojte na braniku, vzgajajte mladino, da se bo navzela iskrenih ljubezni do milega slovenskega jezika, do krasne naše domovine in da bo ponosna na to, da je slovenskega rodu. — Pri vsem narodnem delu pa ne zabijmo svojih lastnih stanovskih zadev, zakaj izboljšanje krivičnih in nezgodnih učiteljskih razmer je istakota narodna korist, da, potreba narodna.* Posameznik je pa šibka vejica, ki sam ne zmora veliko, doseči more uspehe le skupnost, organizacija. Podpirajte svoje društvo, bodite mi zvesti, zakaj s tem ste zvesti sami sebi ter podpirate sami sebe.“

Izročil se mu pismena zahvala za njegovo uspešno delovanje v društvu, posebno pa še za trud, ki ga je imel kot predsednik.

Vršilo se je šest zborovanj, na katerih so se obravnavale sledeče teme:

- a) Tovariš M. Sotošek: „Kako se uspešno prirejšo roditeljski sestanki.“
- b) Tovariš A. Pesek o temi: „Naš položaj.“
- c) Tovariš A. Ogorelec: „Kako zbudimo zanimanje staršev za šolo.“
- d) Tovariš I. Žunkovič o temi: „Varčevanje v ljudski šoli.“
- e) Potovalni učitelj M. Stibler o temi: „Zadružništvo in učiteljstvo.“
- f) Tovariš A. Kren iz Mute o temi: „Mladina pred izstopom in po izstopu iz šole.“
- g) Julija meseca je obravnaval tov. A. Ogorelec temo: „Kmetijski pouk.“

Društvo kaže:

234 K 33 h dohodkov
219 „ 58 „ izdatkov

14 K 75 h prebitka.

Pregledovalec računov sta bila voljena tovariša Šerona in Kajnih, ki poročata, da je blagajnica v redu. Za tekoče leto je bil izvoljen ta-le odbor: Predsednik: tovariš Ant. Ogorelec, namestnik: tovariš Ivan Kaukler, tajnika: tov. Jos. Čenčič in tov. Ema Trstenjakova, blagajničarka: tovarišica M. Luknerjeva, knjižničar: tovariš Valentin Kajnih, pevovodja: tovariš Vinko Šerona, odbornika: tovariša Gorup in Kotzmuth.

Izreče se priznanje deželnemu poslanecu dr. Kukovcu za njegovo krepko zastopanje spodnještajerskih šolskih interesov. Knjižnica učiteljskihnikov dobi 10 K, povrh se za njo še naročita dva „Učit. Tovariša“. Tovariš pevovodja naznanja, da bodo pravočasno obveščeni pevke in pevci, katere pesmi se bodo pele, in vabi k obilni udeležbi vaj, ki se bodo vršile vedno pol ure pred zborovanjem.

Da dobi vsak tovariš ali tovarišica priliko pri zborovanju nastopiti ter se tako vaditi v govorništvu, v tem prevažnem sredstvu v boju za obstanek, se je sklenilo, uvesti pri letošnjih zborovanjih po dva do tri predavanja, izmed katerih pa nobeno ne sme trajati čez 20 minut in se mora vsekdar prosto predavati — a nikdar čitati.

Ker je bil ta sklep s splošnim odobranjem sprejet, se je nadejati številnih prijav. Odbor bo skrbel, da bo vsak pravočasno obveščen, kdaj pride na vrsto.

Srednješolski vestnik.

**** Vladin svetnikom** je ob priliki umirovljenja imenovan ravnatelj ptujske gimnazije Andrej G u b o.

**** Na beljaški realni gimnaziji** je razpisano mesto za klasično filologijo kot glavni predmet, za nemščino in slovenščino kot stranska predmeta. — Prošnje je vložiti do 28. februarja.

*) Tega klerikalci ne vedo, ker nečejo!

Uredn.

**** Gimnazijsko poslopje v Gorici** je pregledovala komisija iz naučnega ministva na pustni torek. S tem, da se je pregledovanje vršilo ravno na ta dan, menda še ni rečeno, da bo vlada brila norec še nadalje z upravičenimi zahtevami po novem, modernim zahtevam nstrezajočem poslopju.

**** Prvi tečaj** je končal — kakor čujemo — na gimnaziji, še bolj pa na realki v Gorici precej neugodno. Temu kriv pa bo pač novi učni načrt, ki je sicer dobro mišljen, a neizvedljiv na tako močnih zavodih kakor so goriški. Saj ima goriška gimnazija med vsemi zavodi v Avstriji, iz- vzmši Galicijo, največje število dijakov (6411). Nemcem bi napravili za tako število gotovo kar tri zavode. Tako ima na primer cela kočevska gimnazija manj dijakov kakor 1. razred te gimnazije!

**** Na celjski nemški gimnaziji** je ob sklepu prvega semestra, kakor nam pišejo, učni uspeh dokaj nepovoljen. Tretjina dijakov je propadla; največ iz — nemščine. V enem razredu kar polovica učencev semestra ni izdelala. To je jako žalosten pojav ter zasluži, da se javnost z njim bavi. — Mi poklicane činitelje pozivamo, da preiščemo, kje tiči vzrok tako slabemu uspevanju učencev! Starši ne pošiljajo svojih otrok zato v učilišča, da so tam izpostavljeni kapricam in samovoljnosti posameznikov...

**** Frekventacija avstrijskih srednjih šol.** Začetkom šolskega leta 1909/10 je bilo na gimnazijah 95.319 (med temi 2689 učen) in na realkah 48.067 vpisanih učencev, vseh skupaj torej 143.386 srednješolcev. Po posameznih kronovinah pripade na Nižjo Avstrijo 12.371 gimnazijcev in 9590 realcev, na Gor. Avstrijo 2161 gimnazijcev in 805 realcev, na Salcburško 565 gimn. in 333 real., na Štajersko 3070 gimn. in 1739 real., na Koroško 1032 gimn. in 397 real., na Kranjsko 2175 gimn. in 782 real., na Primorsko 2728 gimn. in 2049 real., na Tirolsko in Predarlško 3774 gimn. in 835 real., na Češko, na čeških gimnazijah 10.516, na nemških gimn. 7345, na čeških realkah 10.365, na nemških 5129, na Moravsko na češke gimn. 4707, na nem. gimn. 3418, na čeških realkah 4603, na nemških 4111, na Šlezijo 2031 gimn. in 1550 real., na Galicijo 33.632 gimn. in 3866 real., na Bukovino 5118 gimn. in 746 real., na Dalmacijo 1324 gimn. in 619 real. Zanimivo je opazovati razmerje med številom gimnazijcev in realcev. To se lahko povzame iz vsega: čim kulturnejša, naprednejša je dežela, čimveč je z nje obrti in prometa, tem večje je število realcev v primeri z gimnazijci. Le pogledimo si Tirolsko — okroglo 3780 gimn. proti 835 real., torej kakih 22% real. ali Gor. Avstrija okrog 46%, Galicija samo 11%, Bukovina le 12%. Nasproti pa Niž. Avstrija 78%, Moravsko — češki zavodi 98%, nemški celo 120%, Češko — češki zavodi 98%, nemški okrog 70% realcev v primeri z gimnazijci. Pri nas na Kranjskem je razmeroma še dokaj ugodno razmerje; zakaj upoštevati se mora, da je na ljubljanski realki precej tujih učencev iz sosednjih kronovin. Razmerje gimn. proti real. je 2175:985 ali reducirano: na 100 gimnazijcev skoro 38 realcev.

Politiški pregled.

*** Poslanska zbornica.** Prva letošnja seja poslanske zbornice bo v četrtek 24. t. m. Na dnevnem redu te seje so te-le točke: Volitev dveh novih podpredsednikov (maloruškega in romunskega), prvo čitanje rekrutnega kontingenta, proračuna in finančnih predlog.

*** Srbski vseučilišniki na Dunaju** za hrvaško-srbsko koalicijo. Z Dunaja poročajo, da je tamojšnja srbska vseučiliška omladina imela te dni sejo, na kateri se je odobrilo postopanje hrvaško-srbske koalicije obenem se je koaliciji izreklo zaupanje z obžalovanjem, da je Supilo izstopil iz nje.

*** Ljudsko štetje leta 1910.** V ministrstvu pripravljajo sedaj določbe in navodila, po katerih se bo vršilo ljudsko štetje l. 1910. Naše organizacije naj bodo čuječe, da se ljudsko štetje izvrši na čast našemu narodu.

*** Član gosposke zbornice in slovenski učenjak profesor dr. V. Jagić o glagolici.** Profesor V. Jagić je objavil v „Neue Freie Presse“ daljši članek, v katerem nepobito dokazuje, da se nekateri dalekovidnejši papeži izrečno dovolili Hrvatom posluževati se starodavne pravice do slovanske liturgije po rimskem obredu. Nato razpravlja članek o sedanjem stanju tega vprašanja in pravi: „Namesto da bi se izkušalo urediti to vprašanje, se je raje seglo po „masreglovanjih“, o katerih pišejo že tudi dunajski listi. Ali je to prava pot, ki vodi k smotru, ali bo to pospeševalo udanost do cerkve in resnično vernost — o tem nečem govoriti!“

*** Volilna reforma,** ki jo namerava uvesti nova hrvaška vlada, zviša število volilcev od 48.562 na 250.000.

Obrambni vestnik.

*** Vstrašil se je** oni go-pod v „Slovenčevem“ uredništvu, ki je spisal nesramni in protinarodni članek: „Cirilmetodarija“. Dobro poznamo tega učiteljstva „naklonjenega“

gospoda, vendar bi mu prisodili še toliko poštenosti in treznosti, da nam ne prihaja stako naivnimi zafrkacijami. (Glej „Slovenca“ št. 35 — „liberalnim“ odklanjamo!) Vemo, da se ravno on odlikuje v blatenju učiteljstva med ljudstvom, zatorej nas ne bo nikakor presenetilo, če bo to svoje delo le nadaljeval bodisi a še tako neresničnimi sredstvi. Zakaj se naenkrat bojite onega učiteljstva, o katerem ste vendar govorili, da nima nikakega zaupanja med ljudstvom? Pač občutite narodno izdajstvo, ki ste ga započeli! Seveda, „Slovenskarji“ vam bodo prikimali, a mi ne bomo molčali! Poleg tega se pa čudimo notičarju, da je tako kratkoviden in gleda samo kranjsko učiteljstvo, a obmejnega učiteljstva, ki bi storilo narodnostni greh, ako bi pri tem početju molčalo, ako bi dopustilo, da se uniči edina obramba, ki jo imamov boju z narodnostnim nasprotnikom — boju z našo mejo, za našo narodno eksistenco! Pokažite nam samo eno šolo na meji, ki je vzrasla iz vašega „obmejnega sklada“; pokažite nam samo en narodnostni čin, ki ste ga storili v prid naši narodni obrambi iz vašega obrambnega ali ljudskega sklada — in ne le v zgolj strankarske nagibe, čisto v prid našim obmejnim nasprotnikom! Pokažite, in radi vam bomo priznali, da vam gre zgolj zoper strankarsko izkoriščanje in ne zoper narodu pogubne namene. Dotlej pa, dokler tega ne vidimo, moremo verjeti dejstvu, da z obmejnimi darovni varate ljudstvo, da slepite narod in da ste najpoglednejše narodnostne izdajice, kar jih nosi svet! Nikdar se ne bomo ustrašili groženj, s katerimi nam prihaja notičar, zakaj pripravljeni smo v tem oziru na najskrajnejši boj in verjete nam, da se bodo pri tem upogledu odprle marsikomu oči. Tudi med učiteljstvom ste napravili s tem korakom svoj fiasko. Onih 20 hujskarskih mladeniških tečajev po deželi nas ne straši, zakaj če bode te na ta način delali „prosvetno“, bo kaj kmalu vaše glorijske konice. Odločno pa protestujemo proti temu, da si dovoljuje notičar govoriti o tem, da se učiteljem „očitno predobro godi, zato so postali zelo objestni“. To se pravi rogati in norčevati se iz učiteljske bede, ki je ne pojmi nihče, ki je ni izkusil sam. Vsak naš novič je pošteno in krvavo prislužen in zaslužen, ter nam nimate v tem oziru ničesar očitati, temveč ste vi naši dolžniki! Da, da, saj vemo da nimate za učiteljsko gmočno stanje nič drugega nego je pokazal dr. Susterski v dež. zboru — le zasmeh. Verjete nam, da nas tudi to ne dovede do narodnega izdajstva!

*** Ali ni nobene oblasti, ki bi branila učiteljstvo pred takim napadom?** Tako so se naši klerikalci obsodili enkrat sami sebe. V kritiki Cankarjevih „Hlapcev“ v „Dom in Svetu“ čitamo tudi sledeče: „Vsa vsebina je persiflaža učiteljstva, kakršne bi ne smelo mirno prenesti, če bi imelo splošno več časti v sebi. Radovedni smo, kako bo reagiralo učiteljstvo na to psovance? ... Pijejo in robantijo, da bi bilo žalostno za bodočnost naše mladine, ako bi imela v resnici take vzgojitelje ... Saj se pa tudi ne zahteva od njih drugega, kakor da priznajo župnika za svojega poglavarja, žive in verujejo pa lahko kakor hočejo ... Najgrje je pa blatenje učiteljstva, ki brez dvoma ni tako podlo in neznačajno, kakor se tukaj predstavlja.“ — O stališču pisatelja „Hlapcev“ ni dvoma, da je ost napačno obrnil, in smo to tudi v uvodniku označili. Če bi pa obrnil pisatelj ost v pravo smer, tedaj bi bili v prvi vrsti prizadeti naši klerikalci, oni sofisti, ki tako tendenciozno zavijajo pravo smer satire. Na eni strani taki zagovorniki, ki priznavajo učiteljstvo kot dobro, na drugi strani (Slovenec, Domoljub e tutti gaunti) pa nesramna laž, blatenje in podlo obrekovanje, ki je bilo že sto in stokrat dokazano kot krivično postopanje, a ga še vedno nadaljujete. Hinaštvu vsepovsod! „Veruje in živi pa lahko, kakor hočejo“; torej naj igra vlogo koristlovea in hinavea, kakor jo igrate vi. Ni dovolj nesramne laži in blatenja — neutemeljnega — že sedaj? „Če bi imelo splošno več časti v sebi“; lep kompliment, toda ob nas se odbija in pada v vaše vrste — med „Slovenskarje“. Zares, radovedni smo, kako vlogo bodo pričeli igrati ti klovnji sedaj. Na eni strani „živi in veruje lahko kakor hoče“, na drugi strani se ni hotel „kloniti“ župniku in je bil preostavljen; o logika, o svoboda! „Brez dvoma“ ni učiteljstvo tako, kakor ga vi slikate po shodih, časopisih itd., itd. in ni je oblasti, ki bi ščitila učiteljstvo pred takimi napadi, ker ste oblast sami, namreč oblast brez pravičnosti in poštenosti! — Vi ste krivi, da je tako, ker ste se poslužili takega nečastnega orožja; vi ste krivi, da je vse resnica!...

Učiteljski vestnik.

O principih organizacij.

Piše Branistan.

I.

Namenil sem se razpravljati o organizacijah v splošem, ker nas v to navaja naravna potreba, spoznavanje in občutek, da marsikateri tovariš ali pa tovarišica ne pojmuje pravega smisla organizacijskega življenja, organizacij

sploh in tudi ne specialno naših stanovskih organizacij. Dogaja se celo, da se smatra naše organizacije kot nekako demoralizirajočo institucijo, seveda gotovo ne od premišljenih in preudarnih ljudi in tudi ne od treznih presojevalcev organizacijskega življenja. Najsi to izvira iz tega ali onega vzroka, gotovo je, da je v pre mnogih slučajih temu vzrok premala vzgoja v spoznavanju pomena samega in gibanj družabnega življenja, kakortudi socialnega življenja sploh.

Vsako družabno življenje se vrši po gotovih pravilih, tako si mora tudi stanovsko družabno življenje postaviti nekatere norme in modus, ki mora po njih živeti vsak član pripadajočega organizma. Predpogoj je pa, da mora vsak član te norme in ta modus poznati, da mora poznati načela in organizacijo samo in da se mora njih zahtevam ukloniti. Seveda je s tem odvzeto nekoliko osebne svobode, toda ta del svobode mora žrtvovati vsak posameznik v splošno korist, ker tvori to bistveni del zdrave institucije, ki ima disciplino in jo uporablja za delo.

Disciplina je torej ono prvo, kar je neobhodno potrebno za uspešno delovanje organizacije. Predpogoj disciplini je pa neobhodna potreba zahteve znanja o poedinca, vsaj temeljnega znanja v organizatoričnih stvareh in pokorščine, da se ukloni zahtevam in pravilom. Nikakor ne moreš smatrati takega postopanja absolutističnim ali terorizirajočim, zakaj kakor ima posameznik svoje dolžnosti, tako ima tudi svoje pravice, ki jih na pristojnem mestu lahko izrablja. Vsekakor je torej v interesu celote, če poedinec vsako napako, ki jo opazi v vodstvu organizacije, prenese pred forum članov, da se tu o zadevi razpravlja, pogovori in sklepa. V interesu celote je, če se vsak nasvet in pomembnejši korak obravnava pred vsemi člani, da si je tako vsak poedinec na jasnem o svojem in skupnem stališču.

Obveščanje o vseh sklepih vodstva in važnejših namerah pa sme zahtevati vsak poedinec tudi iz tega ozira, ker smatramo kot glavni princip vsake stanovske organizacije — demokratsko načelo. Enakost in skupne obravnave vseh važnejših točk odpravi lahko vsakršno nesporazumljenje med člani in hkrati odstranjuje nevarnost, da se ne uvede v organizacijo diktatura in absolutizem.

Le če v kakem slučaju spozna vodstvo potrebo ukreniti kaj brez obvestitve članov, sme to storiti, a je vedno odgovorno za svoje čine samo in jih nikakor ne more zvrčati na celoto, če je neopravičeno in nepravilno postopalo.

Dogajajo se pa slučajji, da ekstremen človek prenese svoje malenkostno nezadovoljstvo v organizaciji nasprotniku v roke, da jih ta izabi, ker meni, da bo na ta način odpopmogel stvari, se bo s tem sebe zadovoljil in bo imel ta način postopanja večji učinek. Še večkrat se pa zgodi, da se tak človek tudi sam pridruži nasprotniku, ne toli iz prepričanja, nego le iz osvetoželjnosti, v kar ga najčešče dovajajo osebna nasprotstva in osebna razmerja. Tako postopajo ti elementi najškodljivejši celoti, ker donesajo v organizacijo osebnosti, ki postajajo najkvarnejše načelom in stvarnosti.

Gotovo je, da se tudi često ne more ločiti osebe od stvari same, ker sta v pretesni zvezi, in le v takih slučajih je opravičeno nastopati proti osebni sami, ker v teh slučajih je z osebno samo odstranjena nevarnost, ki preti stvari in celoti. Nikakor pa ne stojimo na stališču, da se ima te napake prezirati, temveč je proti takim slučajem nastopati najradikalnejše, da se jih zatre.

Brezobzirnosti nam je potreba v prvi vrsti napram sebi, zato ni nikakor pričakovati, da bomo vihteli kadilnico ob naši organizaciji in bi jo poveljevali; če bi se pa to zgodilo, tedaj verjemite, da nam to veleva naše notra-je prepričanje. Nikakor nas pa ne smatrajte kričočim, če bo morebiti padla tudi kaka pikra beseda, zakaj tudi ta ima najboljši namen, in pre mnogokrat mora človek pretirati kako stvar čez mejo, da doseže le polovico zaželenih uspehov. Vsekakor pa počemo nikomur usiljevati nazorov proti njegovemu prepričanju. V tem so svobodna načela in svobodna o njih polemika. (Dalje.)

Kranjske vesti.

—r— S. L. S. se po svojih zastopnikih kar cedi za dobro šolstvo. Tako je v zadnjem zasedanju dež. zbora dr. Pegan neusmiljeno kritikoval občinski svet ljubljanski, češ, da ne skrbi za šolstvo in odteguje podpore ubožnim učencem itd. itd. (Čeprav je občinski svet takoj nadomestil vse podpore za šolstvo, ki jih je ono po znanih dogodkih izgubilo od Kranjske hranilnice). Pozabil je pa dr. Pegan povedati, da je deželni odbor črtal podporo „Narodni šoli“, ki ima n. a. men, podpirati ubožne učence v mestu in podeželju s samoučili in posredovati za popust pri nakupu samoučil. O skrbi za šolstvo po deželi bi vedeli še marsikaj povedati.

—r— Tiroleci pred nami! Morebiti nam bo treba še precej časa čakati, da se bodo „vremena Kranjcem zjasnila“, toda eno moramo priznati na svojo žalost in obžalovanje, da je naša dežela s svojimi voditelji vred naj-